

รายงานผลการประชุมทางวิชาการ

The 1st Congress of East Asian Association of Environment and Resource Economic

ระหว่างวันที่ 17-19 สิงหาคม 2553

ณ

Hokkaido University Public Policy School, Sapporo

ประเทศญี่ปุ่น

โดย

รศ.ดร.อรพรรณ ศรีเสาวลักษณ์

สาขาเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

โครงการนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุน มสธ. 12 ปี

ประจำปีงบประมาณ 2553

1. การเข้าร่วมประชุม The 1st Congress of East Asian Association of Environment and Resource Economic จัดขึ้นที่ Hokkaido University Public Policy School, Sapporo ประเทศญี่ปุ่น

การประชุมแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การประชุมกลุ่มใหญ่ในช่วงบ่ายของวันที่ 17 สิงหาคม และเช้าของวันที่ 18 สิงหาคม 2553 ตามรายละเอียดในโปรแกรมในเอกสารแนบ (1)

ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยนักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมจากประเทศในเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวม 118 คน ตามรายละเอียดในเอกสารแนบ (2)

1.1 โปรแกรมการเข้าร่วมประชุม

การนำเสนอในกลุ่มใหญ่ (Keynote Presentation) ประกอบด้วย Mr. Moritani (Ministry of Environment, Japan), Prof. Paul Ekins (University College London), Prof. Martin Janicke (Emeritas, Freie University Berlin), Prof. Toru Morotomi (Kyoto University), Prof. Zhong Ma (Renmin University of China), Dr. Daigee Shaw (Chunghua Institute for Economic Research) และ Prof. Il-Chung Kim (Dongkok University)

และการประชุมกลุ่มย่อยแบ่งออกเป็น 22 Sessions ดังนี้

Session 01	Organized Session-Environmental Fiscal Mechanism (I)
Session 02	Natural Resource Management
Session 03	Environmental Valuation (I)
Session 04	Energy-Renewable
Session 05	Environmental Fiscal Mechanism (II)
Session 06	Economic Theory of the Environment
Session 07	Economic Valuation (II)
Session 08	Emission Trading (I)
Session 09	Environmental Tax
Session 10	Circular Economy (I)
Session 11	Environmental Instruments (I)
Session 12	Water and Cost of Degradation
Session 13	Environmental Fiscal Mechanism (III)
Session 14	Circular Economy (II)
Session 15	Economic Instruments (II)

Session 16	Emission Trading (II)
Session 17	Research and Development
Session 18	Circular Economy (III)
Session 19	Economic Instruments (III)
Session 20	Energy-Non-Renewable (I)
Session 21	Climate Change Mitigation
Session 22	Energy-Non-Renewable (II)

1.2 สารที่ได้จากการประชุม

สาระสำคัญของการประชุมครั้งนี้เกี่ยวข้องกับมาตรการภาษีที่จะนำมาใช้เพื่อเป็นกลไกในการลดปัญหาก๊าซเรือนกระจก โดยได้มีการนำเสนอแนวคิดที่ว่าหากอุณหภูมิของโลกเพิ่มขึ้นในอัตราที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ 0.7°C จะเกิดปรากฏการณ์ของความแปรปรวนของภูมิอากาศอย่างรุนแรง ดังเช่น ปัญหาไฟป่าในประเทศออสเตรเลีย และประเทศรัสเซีย ปัญหาน้ำท่วมในประเทศจีน ประเทศปากีสถาน และประเทศชิลี

เป้าหมายของ IPCC คือ การรักษาระดับอุณหภูมิของโลกไม่ให้เพิ่มขึ้นเกิน 2°C ซึ่งเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานซึ่งเชื่อมโยงกับความสามารถในการปลดปล่อยคาร์บอนและก๊าซเรือนกระจกต่าง ๆ ชั้นบรรยากาศ อย่างไรก็ตาม トラบใจที่ผู้ประกอบการสามารถที่จะปล่อยคาร์บอนและก๊าซเรือนกระจกต่าง ๆ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายหรือไม่ต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบภายนอกเมื่อนั้นก็จะเกิดปัญหาของความไร้ประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ดังนั้นการแก้ปัญหาโลกร้อนจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีนโยบายในการกำหนดราคาของคาร์บอนที่เหมาะสม

ในรายงานของ Sir Nicholas Stern ได้ระบุว่า การเก็บภาษีจากการใช้พลังงานนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น เนื่องจากความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อพลังงานกับรายได้เท่ากับ 0.5 ในขณะที่ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ของการใช้พลังงานต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาเท่ากับ -0.6 Stern ได้วิเคราะห์ว่าประเทศที่ร่ำรวยแล้วจะต้องลดการปล่อยคาร์บอนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ภายในปี ค.ศ. 2050 Professor Paul Ekins ได้วิเคราะห์ว่าแนวทางที่เป็นไปได้ คือ การปรับโครงสร้างการเก็บภาษีหรือแนวคิดที่เรียกว่า Environmental Tax Reform (ERT) ซึ่งโดยหลักการ คือ การเพิ่มภาษีสิ่งแวดล้อม (Environmental Tax หรือ Green Tax) ควบคู่ไปกับการลดภาษีประเภทอื่น ๆ ผลของการนำเอาหลัก ETR มาใช้ คือ การลดการปล่อยมลพิษ การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นผลดีกับฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่ในขณะเดียวกันจะมีผลในทางบวกต่อการจ้างงาน ต่อผลผลิตและต่อการ

ส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งก็จะเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและต่อสวัสดิการของประชาชน

โดยความเข้าใจของคนทั่วไป ETR จะทำให้สูญเสียความสามารถในการแข่งขัน แต่ผลของการศึกษาเชิงประจักษ์จากประสบการณ์ของประเทศในสหภาพยุโรป 6 ประเทศที่นำเอาแนวคิดของ ETR มาปฏิบัติ ได้แก่ เดนมาร์ก ฟินแลนด์ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ สวีเดน และสหราชอาณาจักรพบว่า เนื่องจากการเพิ่มภาษีสิ่งแวดล้อมดำเนินการควบคู่ไปกับการลดภาษีประเภทอื่น ๆ ผลกระทบสุทธิ จึงมีไม่มากนัก หรือในบางกรณีอาจจะไม่มีเลย นอกจากนี้ อุตสาหกรรมส่วนใหญ่ใน 6 ประเทศในสหภาพยุโรป ต้นทุนที่เกิดจากการใช้พลังงานต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนประเภทอื่น ๆ อีกทั้งผู้ประกอบการหลายสาขาไม่ได้มีการค้าระหว่างประเทศมากนัก จึงเกือบจะไม่ได้รับผลกระทบจากการเพิ่มภาษีสิ่งแวดล้อมเลย

อีกประเด็นหนึ่ง คือ ไม่ว่าภาคธุรกิจจะมีปฏิริยาโต้ตอบต่อการเพิ่มภาษีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร โดยมักจะอ้างว่ากระบวนการผลิตของตนมีประสิทธิภาพในการใช้พลังงานอยู่แล้ว แต่เมื่อต้องเสียภาษีสิ่งแวดล้อมผู้ประกอบการส่วนใหญ่ก็สามารถที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของการใช้พลังงาน และในที่สุดก็จะเสียภาษีสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าที่คิด ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า Double – Dividend คือความสามารถในการเพิ่มผลผลิตควบคู่ไปกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จากประสบการณ์ของ 6 ประเทศที่กล่าวมาข้างต้น ผลผลิตทั้งหมดรวมของประเทศโดยภาพรวมจึงเพิ่มขึ้น เนื่องจากการใช้ ETR ไม่ได้มีผลกระทบทางด้านลบต่อความสามารถในการแข่งขัน

อุตสาหกรรมที่จะได้รับผลกระทบมาก คือ อุตสาหกรรมทั้ง 2 ส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทข้ามชาติ หรือไม่ก็เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ ซึ่งมีเครือข่ายของธุรกิจในลักษณะของสมาคมการค้าที่สามารถจะหารือกันได้เกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงการใช้พลังงานของธุรกิจทั้งระบบ

สิ่งที่หลายฝ่ายกังวล คือ การที่ประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป อาจจะใช้มาตรการ Border Trade Adjustment ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่กำหนดให้ผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศจะต้องซื้อโควตาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อชดเชยปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากกระบวนการผลิตและการขนส่งสินค้าที่นำเข้า ทั้งสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปอ้างว่ามาตรการดังกล่าวจะเป็นการป้องกันปัญหา Carbon Leakage คือสถานการณ์ที่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศหนึ่งทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอีกประเทศหนึ่ง

ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความรับผิดชอบของแต่ละประเทศในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา ทั้งนี้ เนื่องจากผลของการวิเคราะห์แบบจำลองเกี่ยวกับปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พบว่า แม้สหภาพยุโรปจะบรรลุเป้าหมาย

ในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกแต่หากประเทศอื่น ๆ ไม่มีมาตรการใด ๆ ที่เป็นรูปธรรม ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลกก็จะไม่มีผลมากนัก และจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการควบคุมอุณหภูมิของโลกไม่ให้สูงเกิน 2 °C

1.3 การประชุมสมาชิก General Assembly ของ EAAERE ในวันที่ 18 สิงหาคม 2553

ในช่วงบ่ายของวันที่ 18 สิงหาคม 2553 ได้มีการประชุมสมาชิก EAAERE เพื่อพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับการจัดตั้งสมาคมและขอความเห็นชอบจากสมาชิกเกี่ยวกับประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

- 1) เอกสารทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งสมาคมเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง
- 2) การแต่งตั้งกรรมการบริหาร EAAERE และผู้ตรวจสอบ รวมทั้งคณะกรรมการบริหาร EAAERE ซึ่ง Dr. Herminia Francisco Director ของ EEPSEA ก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่คณะกรรมการบริหาร
- 3) กิจกรรมที่สมาคม EAAERE จะดำเนินการภายในปีงบประมาณ ค.ศ. 2010/2011
- 4) เงื่อนไขของการเป็นสมาชิกสมาคม EAAERE และการกำหนดค่าธรรมเนียมของสมาชิก
- 5) งบประมาณของ EAAERE
- 6) กำหนดการของการประชุม EAAERE ครั้งต่อไป คือ วันที่ 3-5 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2012 โดยเบื้องต้นได้กำหนดสถานที่ เกาะบาห์ลี ประเทศอินโดนีเซีย
- 7) กำหนดการของการประชุมกลุ่มย่อยของสมาคม EAAERE ซึ่ง EEPSEA จะเป็นเจ้าภาพในการจัด โดยมีกำหนดการเบื้องต้น คือ เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2011 ที่ประเทศกัมพูชา

2. ประโยชน์ที่ได้รับ

2.1 ในการประชุมครั้งนี้ได้ความรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมและการปรับโครงสร้างของรายได้และระบบการคลังของประเทศในสหภาพยุโรปโดยเฉพาะประเทศสหราชอาณาจักร และประเทศเยอรมนี ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ของวิชาเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมและเศรษฐศาสตร์การพัฒนา

2.2 เป็นโอกาสที่ดีที่คณาจารย์ของสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายนักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อมในเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับการบริหารการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย นอกจากนี้ การจัดประชุมประจำปี (Annual Conferences) ของสมาคม EAAERE ยังเปิดโอกาสให้สมาชิก รวมทั้ง นักเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม ได้เสนอผลงานทางวิชาการ

รวมทั้งเป็นช่องทางหนึ่งในการที่จะสร้างความยอมรับในผลงานวิชาการ หากบทความได้ถูกตีพิมพ์ในวารสารของสมาคม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ควรจะสนับสนุนให้คณาจารย์ในสาขาที่มีความสนใจทางด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์การพัฒนา และเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ เป็นสมาชิกเพื่อที่จะได้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายของนักวิชาการและเพื่อที่จะได้ update ตนเองในองค์ความรู้และความก้าวหน้าทางวิชาการอันจะเป็นประโยชน์ในการแนะนำนักศึกษาโดยเฉพาะในระดับมหัศจรรย์

3.2 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ควรจะสนับสนุนในคณาจารย์ในสาขาที่มีความสนใจทางด้านเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์การพัฒนา และเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ ได้มีโอกาสไปนำเสนอผลงานวิจัยในเวทีวิชาการระหว่างประเทศเพื่อที่จะเป็นการกระตุ้นให้คณาจารย์ ได้พัฒนามาตรฐานของงานวิจัยของตนเอง